

МАТЭРЫЯЛЫ ПА АРХЕАЛОГІІ БЕЛАРУСІ

MATERIALS ON THE ARCHAEOLOGY OF BELARUS

Выпуск 20

Археалагічныя даследаванні
на Беларусі ў 2008 г.

МАТЭРЫЯЛЫ ПА АРХЕАЛОГІІ БЕЛАРУСІ
MATERIALS ON THE ARCHAEOLOGY OF BELARUS

Зборнік навуковых артыкулаў
Заснаваны ў 1957 годзе

Выпуск 20

**Археалагічныя даследаванні
на Беларусі ў 2008 г.**

**Archaeological researches
on the territory of Belarus in 2008**

У выданні прадстаўлены вынікі навуковых даследаванняў археолагаў і гісторыкаў Беларусі і сумежных краін. Выданне прымеркавана да 70-гадовага юбілею даследчыцы каменнага веку Беларусі А. Г. Калечыц. У зборнік уключаны артыкулы, матэрыялы даследаванняў, нататкі, якія былі прадстаўлены на канферэнцыях, што праводзіліся ў Інстытуце гісторыі НАН Беларусі, у тым ліку па выніках археалагічных даследаванняў у Беларусі ў 2008 г.

Разлічана на археолагаў, гісторыкаў, краязнаўцаў, музейных работнікаў, настаўнікаў і ўсіх тых, хто любіць старажытную гісторыю, цікавіцца матэрыяльнай і духоўнай культурай нашых далёкіх продкаў.

Рэдакцыйная калегія:

В. М. Ляўко, д-р гіст. навук, прафесар (галоўны рэдактар);
Э. М. Загарульскі, д-р гіст. навук, прафесар; П. Ф. Лысенка, д-р гіст. навук,
прафесар (намеснік галоўнага рэдактара); А. Г. Калечыц, д-р гіст. навук, прафесар;
В. Л. Лакіза, канд. гіст. навук; І. А. Марзалюк, д-р гіст. навук;
А. М. Мядзведзеў, канд. гіст. навук, дацэнт (адказны сакратар), С. Я. Рассадзін, д-р гіст. навук,
прафесар; В. І. Шадыра, канд. гіст. навук, дацэнт; Г. В. Штыхаў, д-р гіст. навук, прафесар;
І. М. Язэпенка, канд. гіст. навук (намеснік адказнага сакратара)

Навуковы рэдактар

доктар гістарычных навук, прафесар В. М. Ляўко

Рэцэнзенты:

доктар гістарычных навук, прафесар С. Я. Рассадзін,
кандыдат гістарычных навук В. Л. Лакіза

Укладальнік

кандыдат гістарычных навук А. М. Мядзведзеў

Выданне падрыхтавана ў рамках выканання Дзяржаўнай комплекснай праграмы навуковых даследаванняў на 2006–2010 гады «Гісторыя беларускай нацыі, дзяржаўнасці і культуры» («Гісторыя і культура») (кіраўнік – доктар гістарычных навук, прафесар А. А. Каваленя), раздзел 01 «Матэрыяльная культура насельніцтва тэрыторыі Беларусі ў першабытную і сярэднявечную эпохі (сістэматызацыя, класіфікацыя і інтэрпрэтацыя крыніц)» (кіраўнік – доктар гістарычных навук, прафесар В. М. Ляўко).

На вокладцы змешчана выява крамянёвага наканечніка стралы са стаянкі Моталь 13
(даследчык А. Г. Калечыц)

ЗМЕСТ

Даследчыца старажытнасцей (да ўгодкаў Алены Генадзьеўны Калечыц)	7
Асноўныя публікацыі А. Г. Калечыц	8

АРТЫКУЛЫ

Левко О. Н. Матэрыялы к охранной зоне культурнага слоя в Друцке	15
Кулькова М. А., Полковникова М. Э., Мазуркевич А. Н. Опыт применения геохимии для реконструкции функциональных зон на поселениях каменного века	27
Поплевко Г. Н. Результаты трасологического исследования материалов поселения Чишко	35
Тимофеенко А. Г. Система расселения в раннем железном веке на территории юго-восточной Беларуси	40
Бектинеев Ш. И. Методика исследований монетных гирек-разновесов X–XIV вв. (по белорусским археологическим материалам)	66
Манигда О. В. Система заселения Поднестровья в древнерусское время (IX–XIII вв.)	73
Тараненко С. П. К проблеме местонахождения летописного столпия на Подоле Киева	79
Шмидт Е. А. Подвески-обереги смоленских кривичей XI–XII вв.	85
Почобут Н. Археологические музеи БССР: проекты 1960–1980-х годов	91
Беран И., Гензель Н. Раскопки в центре города Потсдама	103
Звяруга Я. Мядзелы – цэнтры прыватнаўласніцкага і дзяржаўнага маёнткаў	106
Темушев В. Н. Спорные участки литовско-московской границы XVI в.	112
Рассадин С. Е. Аллегории в стиле Рососо, или об истинной (христианской) символике некоторых гербов конца XVIII в.	119

МАТЭРЫЯЛЫ

Бяліцкая Г. М. Аб зарубінецкім кампаненце ў левабярэжжы Прыпяці	126
Поболь Л. Д., Дубицкая Н. Н. Полуземляночные постройки № 13–51 из поселения Тайманово Быховского района Могилевской области.	143
Зайкоўскі Э. М. Новыя знаходкі бронзавых рэчаў з выемчатымі эмалямі	165
Тимофеенко А. Г. Система расселения на территории юго-восточной Беларуси во II–VII вв.	173
Харитонович З. А. Предметы убора с выемчатыми эмалями на территории Беларуси (новые находки)	195
Вайцяховіч А. В. Распаўсюджванне пахавальнага абраду інгумацыі на тэрыторыі Полацкай зямлі ў канцы X–XII ст.	200
Ганецкая І., Волкаў М. Глуская бастыённая фартэцыя	209
Звяруга Я. Г. Зямельныя надзелы і хатняя жывёла сялян дзяржаўнай воласці Мядзельскага староства паводле «Апісання» 1778 г.	227

АРХЕАЛАГІЧНЫЯ ДАСЛЕДАВАННІ 2008 г.

Вяргун М. У. Археалагічныя даследаванні 2008 г. у Любанскім раёне	232
Зуева А., Каліцкі Ш. Археалагічныя даследаванні на тэрыторыі Ваўкавыскага раёна ў 2008 г.	236

Калечиц Е. Г. Раскопки 2008 г. поселения Каменюки 2 (ур. Горы) у д. Каменюки на территории Беловежской пуши	243
Касюк А. Ф. Археалагічныя разведкі на тэрыторыі Брэсцкай і Мінскай абласцей	249
Лакіза В. Л. Археалагічныя даследаванні 2008 г. у зоне будаўніцтва Гродзенскай ГЭС	267
Сідаровіч В., Ашэйчык В., Вашанаў А. Мезалітычны інвентар з паселішча Кавальцы 5 (Кавальцы 1-ГЭС)	274
Ткачоў А. Археалагічныя разведкі на тэрыторыі Баранавіцкага і Івацэвіцкага раёнаў Брэсцкай вобласці	278
Чарняўскі Міх. М. Даследаванні ў 2008 г. на Панямонні і Падзвінні	283
Вяргей В. С. Археалагічныя даследаванні ў зоне будаўніцтва ачышчальных збудаванняў у г. Петрыкаў	287
Шадыра В. І. Селішча жалезнага веку на воз. Сялява	292
Харытановіч З. А. Археалагічныя даследаванні на гарадзішчы і селішчы Стары Лепель у 2008 г.	300
Бектінеев Ш. И. Полоцкие нумизматические находки 2008 г.	308
Вайцяховіч А. В. Вывучэнне курганных могільнікаў у Віцебскай і Мінскай абласцях у 2007–2008 гг.	317
Заяц Ю. А. Полевые исследования 2008 г. (работы в Старом Лепеле и Минске)	322
Кенько П. М. Исследования городища и селища у д. Гольшаны Ошмянского района Гродненской области в 2007–2008 гг.	329
Клімаў М. В. Археалагічныя даследаванні ў г. Дзісне і акрузе горада ў 2008 г.	338
Кошман В. І. Археалагічнае вывучэнне помнікаў басейна р. Бярэзіны ў 2008 г.	345
Лакіза В. Л., Панурин Р. М. Монеты из зоны строительства Гродненской ГЭС (полевые исследования 2008 г.)	349
Левко О. Н., Белоусов А. Р. Исследование территории Замкового ручья в г. Витебске в 2007–2008 гг.	352
Макушников О. А. Исследования 2008 г. у д. Мохов Лоевского района и в Гомеле	358
Плавінскі М. А. Раскопки курганнага могільніка Пагошча ў 2008 г.	362
Тимофеев А. Г. Археологические работы 2008 г. в Жлобинском районе	369
Ганецкая І. У. Даследаванні ў Глускім замку	377
Соловьев А. А. Итоги археологического наблюдения за строительными работами в Полоцке на ул. Замковой, 17–19 в 2008 г.	384
Башков А. А. Архитектурно-археологические исследования 2008 г. в Косовском дворце XIX в.	387
Ильютин А. В. Бобруйская крепость. Собор св. Александра Невского.	393
Ермохин М. В. Использование дендрохронологического метода для датировки археологической древесины в Беларуси.	398
Зубрицкая А. А., Коваль А. А., Петраускас А. В. Археологические исследования Житомирской экспедиции на территории Древлянской земли	403
Лазурко О. Р. Результаты археологических исследований церкви св. Парасковии в Белзе	409
Лазурко О. Р., Ткач Е. С. Исследования монастырского комплекса ордена отцов Доминиканов в г. Белз.	414

НАТАТКІ І РЭЦЭНЗІІ

Зайкоўскі Э. М., Сідаровіч В. М. Рымскія манеты з селішча Некасецк	418
Арутюнян А. Ж. Вопрос местонахождения городов Артемида, Сагавана и Бабила согласно «Географии» Птолемея.	419

Коц А. Л. Да вынікаў археалагічных разведак у міжрэччы Дзісны і Ушачы ў 2008–2009 гг.	423
Харитонович З. А., Котов М. А. Фибула-брошь круга выемчатых эмалей из Глубокского района.	427
Рассадин Я. С. О «славянской» династии на ранневизантийском престоле.	428
Войцещук Н. В. Технология изготовления керамической посуды X–XIII вв. на территории Западного Побужья (по материалам поселения Завышень–Жвырка)	431
Салівон І. І. Выкарыстанне антрапалагічных дадзеных у этнагенетычных даследаваннях.	435

Навуковае выданне

МАТЭРЫЯЛЫ ПА АРХЕАЛОГІІ БЕЛАРУСІ

Зборнік навуковых артыкулаў

Выпуск 20

Археалагічныя даследаванні на Беларусі ў 2008 г.

Рэдактар *В. А. Рахуба*

Мастацкі рэдактар *А. М. Гасава*

Тэхнічны рэдактар *М. В. Савіцкая*

Камп'ютарная вёрстка *С. М. Касцюк*

Падпісана да друку 25.04.2011. Фармат 60×84 ¹/₈. Папера афсетная. Друк лічбавы. Ум. друк. арк. 51,15. Ул.-выд. арк. 47,0.
Тыраж 150 экз. Заказ 110.

Выдавец і паліграфічнае выкананне:

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства «Выдавецкі дом «Беларуская навука». ЛІ № 02330/0494405 ад 27.03.2009 г.
Вул. Ф. Скарыны, 40, 220141, г. Мінск.